

LESNÉ HORIZONTY

Informačné listy pre učiteľov

www.lesnapedagogika.sk +421 45 5314 268 info@lesnapedagogika.sk

Omamná jar v lese

milé pani učiteľky jar u nás začína jarnou rovnodennosťou okolo 20. marca (deň je rovnako dlhý ako noc a pribúda svetlo) a končí letným slnovratom okolo 21. júna.

*Slnčné lúče uvoľňujú les zo zajatia snehu a chladu, aby rozprúdili nový život v púčikoch nahých stromov. Tie sa plnia životodarnou miazgou a spod hnedých šupín uvoľňujú čerstvé zelené lístky. Pod vrstvou starého lístia sa húževnato tlačia von prvé jarné kvety, ktoré nastavujú kalichy slnku, kým ich zatieni svieža jarná zeleň (**jarný aspekt**). Les a lúky spestria nežné snežienky jarné, fialky voňavé, či podbeľ liečivý. Paletu farieb a vôní doplnia prvosienky a bledule jarné, sedmokrásky, krokusy, či púpavy.*

Prebúdzajúci sa les vás omámi aj lahodnými zvukmi. Sťahovaví vtáci po návrate zanôtia radostným štebotom, včely sladko zabzučia a vietor šumí vo sviežom lístí. Je to les plný krás a tajomstiev.

*Azda najsilnejším z nich je tajomstvo prebúdzajúceho a rodiaceho sa nového života. **V omamnej atmosfére sily života sa naplno rozbiehajú svadobné rituály živočíchov pred párením.** Už v marci prebieha intenzívny „svadobný“ tok **hlucháňa** s následným párením. Hniezda pre budúcu znášku si hlucháne stavajú na zemi, iné druhy vtákov v dutinách stromov (ďateľ, sýkorka), v kríkoch (penice), korunách stromov (straky, vrany, dravce),*

*Ako prvé v marci prichádzajú na svet mláďatá diviaka. Potomstvo raticovej zveri sa rodí v máji až júni. Matky, podľa druhu zveri, niekoľko mesiacov dojčia mláďatá. Spočiatku sú mláďatá ukryté v tráve, kým sa matky vzdalujú za hľadaním potravy, neskôr ich sprevádzajú. Zver je prirodzene plachá, a ak spozoruje človeka, bezpečne sa vzdialí. Tým u jelenej a srnčej zveri dochádza často k **nechcenému zachraňovaniu mláďat ľuďmi**, keďže ich možno nájsť blízko turistických chodníkov, lúk, okrajoch lesa, či ľudských obydli. Treba si uvedomiť, že nájdené mláďatá, či vtáčatá vypadnuté z hniezda nie sú opustené a rodičia sa k nim vrátia po tom, ako sa my vzdialíme. Vtáky svoje vypadnuté mláďatá prikrmujú naďalej a starajú sa o ne aj na zemi.*

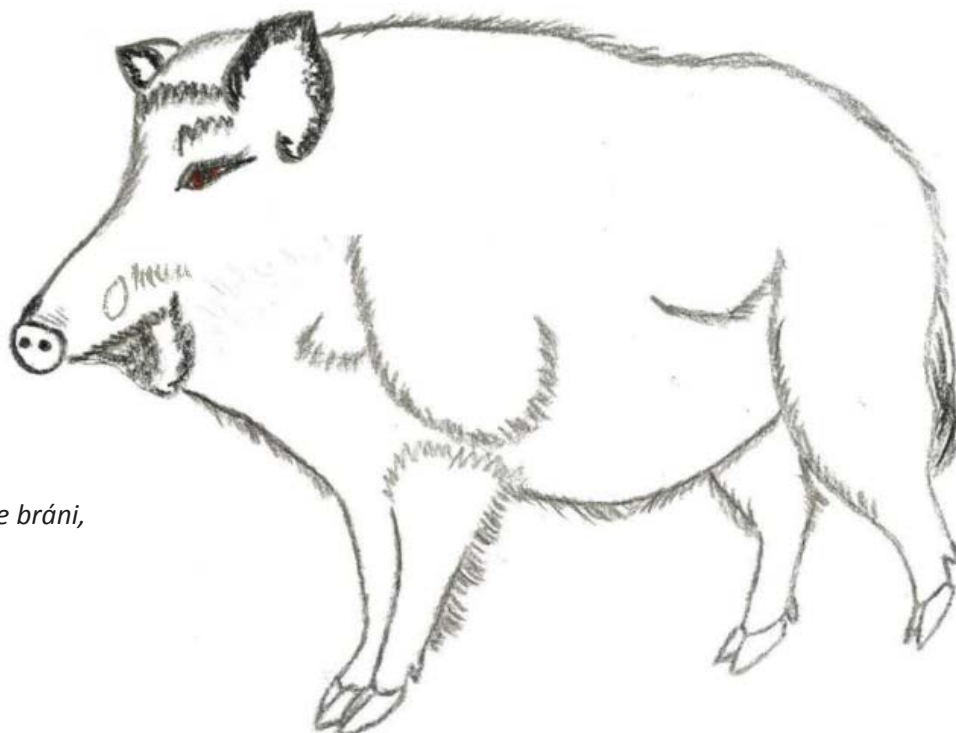
Vaši editori

Aktivita k článku:

- ✓ Prečítajte si s deťmi veršovačku o diviakovi a vyfarbite si maľovanku diviaka.
- ✓ Pouvažujte, prečo je diviačica nebezpečná a hlavne kedy?
- ✓ Porozmýšľajte prečo sa diviaky radi váľajú v bahne.

...maľovanky vo formáte A4 sú k dispozícii aj na záver tohto časopisu ako príloha.

Diviak silný bojovník,
ostré kly má ako nik.
Rád sa v bahne vyvaľuje,
parazitov sa zbavuje.
Diviačica bachyňa je
nebezpečná mamina.
Pásikavé diviačatá intenzívne bráni,
V lese sa im radšej vyhni,
nik ťa nechráni.

Na jar, keď sa zver miluje, v lese sa stále pracuje.

V marci lesníci zberajú šišky smrekovca, borovice, smreka a realizujú predsejbovú prípravu buka, jedle, duglasky. Do skleníkov v lesných škôlkach sa sejú lesné semená. Už predpestované sadenice sa vyzdvihujú zo záhonov škôlok a ukladajú sa do klimatizovaných skladov a snežných jám (na predĺženie vegetačného pokoja) a postupne sa začínajú vysádzať.

Začína sa „s výchovou“ mladého lesa do 40 rokov a vyťažia sa (odstránia) z neho nekvalitné stromy (výchovná ťažba - prebierka). U listnatých stromov a borovice sa ukončuje rubná ťažba (stromy v cieľovom „rubnom“ veku).

Lesníci inštalujú do lesa lapače a stromové lapáky na ochranu pred lykožrútom smrekovým. Stromy, ktoré už napadol, sa vyťažia. V mladých lesných porastoch, ktoré netvorí ešte dutiny sa rozmiestnia búdky pre vtáctvo.

Poľovníci po zime čistia a dezinfikujú krmelce a ich okolie. Kultivujú a prihnojujú políčka pre zver a sčítavajú stav zveri.

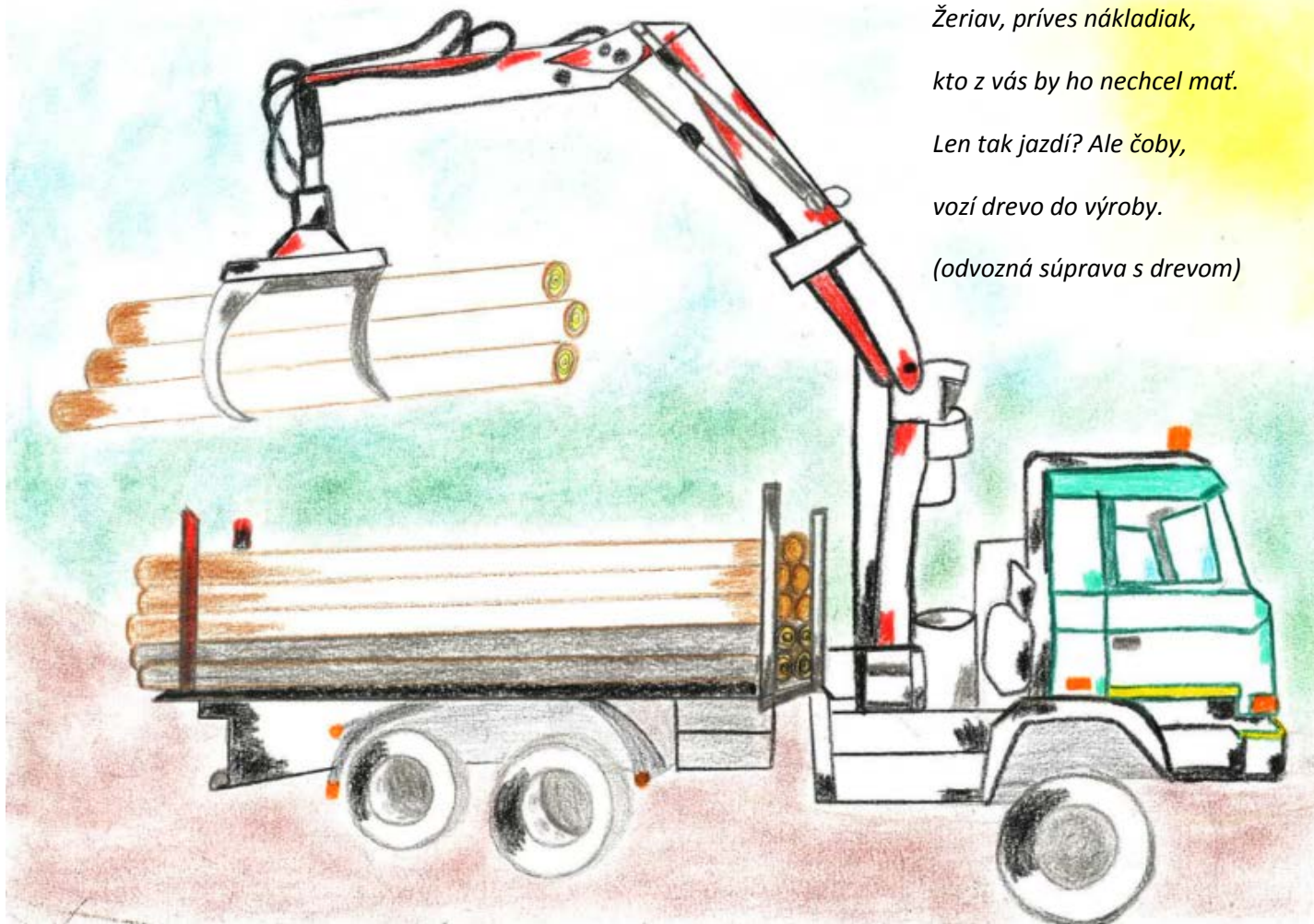
Do konca apríla lesníci zberajú šišky smrekovca, borovice, koncom mesiaca začínajú zberať osiku. V lesných škôlkach podrezávajú sadenice, aby dosiahli *bohatší koreňový systém*. Kontrolujú stav zalesnenia po zime. Zo zákona prednostne spracovávajú *náhodnú (neplánovanú) ťažbu*, ktorá má prednosť pred *úmyselnými (plánovanými) ťažbami* (napr. spracovanie polomov, suchých, poškodených a chorých stromov).

V máji sa ochraňujú kultúry proti burine, ktorá ohrozuje rast mladých stromčekov. Poľovníci sa starajú o poľovné revíri, pretože poľovná zver rodí mláďatá a vtáci hniezdia.

Vaši editori

Aktivita k článku:

- ✓ Na jar sa dokončujú *rubné ťažby* a pokračuje sa *výchovnými ťažbami*, vyťažené drevo sa z lesa na ďalšie spracovanie odváža na odvozných súpravách. Vyfarbite si maľovanku-odvoznú súpravu.
- ✓ Spočítajte koľko guľatiny sa naložilo a koľko sa ešte doloží.

Žeriav, príves nákladiak,
kto z vás by ho nechcel mať.
Len tak jazdí? Ale čoby,
vozí drevo do výroby.
(odvozná súprava s drevom)

Vypestovať zdravý les je náročná práca. Dôležitou súčasťou práce lesníka je sadenie stromčekov. Tak ako sú škôlkari v škôlke, tak sa malé stromčeky, ktoré voláme **sadenice**, vypestujú zo semien **v lesnej škôlke**. Každoročne na jar alebo v jeseni sa potom v lesoch vysadia tisícky nových stromčekov. Mladé stromčeky chutia rôznym zvieratám. Preto ich po vysadení lesník chráni pred odhrýzaním **ochranným štipcom**, **farbou** alebo **ochranným pletivom**. Rastúci les musí lesník **vychovávať**. Lesník odstraňuje z lesa choré, krivé a slabé stromy a uvoľňuje priestor pre rast zdravých stromov, aby boli hrubé a vysoké. Pri posúdení a výbere stromov mu pomôže **priemerka**, ktorou zmeria hrúbku stromov alebo **výškomer**, ktorým zmeria výšku stromov.

Aktivita k obrázkom:

- ✓ Pokús sa očíslovať časti obrázka podľa poradia ako nasledujú za sebou jednotlivé činnosti a opíš to vlastnými slovami.

- ✓ Na obrázku so slnkom spočítaj koľko sadeníc z lesnej škôlky vybral lesník zo zeme a prichystal ich na vysadenie do lesa.
- ✓ V ihličnatom lese zisti, či lesník vysadil rovnaký počet sadeníc, ako vybral zo škôlky. Koľko sadeníc vysadil?
- ✓ Pred ktorým zvieratom chráni lesník vrcholce mladých stromčekov štipcami a farbou?
- ✓ Lesník v lese meria hrúbku stromu priemerkou, ty použi svoj ukazovák a odmeraj, koľko **tvojich ukazovákov** meria najhrubší a koľko meria najtenší strom.

Čo sa deje v lesnej pedagogike?

Učenie o lese

NLC - Centrum transferu poznatkov a lesnej pedagogiky vzhľadom na pozitívne ohlasy a záujem o absolvovanie vzdelávania otvorilo vo februári 2023 v poradí už V. kurz inovačného, zážitkového vzdelávania Učenie o lese akreditovaný MŠVVaŠ SR pre 26 učiteliek z rôznych kútov Slovenska. K lepšiemu chápaniu princípov trvalej udržateľnosti na príklade lesa prispievajú odborné informácie, aktuálne výsledky lesníckeho výskumu a praxe rozšírené o praktické aktivity lesnej pedagogiky, založené na zážitkovom učení. Veríme, že aj takouto formou vzdelávania učiteľov obohatíme vedomosti o lese a lesníctve na Slovensku, čím sa podporí povedomie k aktívnej ochrane lesa.

Medzinárodný deň lesov

V zmysle hlavného posolstva Medzinárodného dňa lesov 21.3. pre rok 2023: „Zdravé lesy pre zdravých ľudí“ lesní pedagógovia z Národného lesníckeho centra vo Zvolene oslavovali tento deň zážitkovými aktivitami spolu so školskými kolektívami.

Les ukrytý v knihe

1. apríla 2023 sme otvorili ďalší ročník obľúbenej celoslovenskej kampane na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti detí a žiakov. Tento rok nás čakajú tajomstvá lesa, ktoré budeme spoločne s deťmi a lesnými pedagógmi odhaľovať síce s rešpektom ale bez strachu...

Lesnícke dni

Lesnícke dni v roku 2023 sa budú konať opäť vo Zvolene, meste lesníctva a slávnostne ich otvoríme 21. apríla. Lesnícke subjekty z verejného a súkromného sektora sa tu stretnú tradične, tak ako po iné roky. Slávnostné otvorenie bude pokračovať tvorivými aktivitami lesnej pedagogiky, ktoré sa budú niesť v zmysle aktuálneho posolstva lesníckych dní: „**Lesy liečia telo i dušu.**“ Pozývame Vás na stretnutie, kde budete mať možnosť ochutnať lesné pochúťky z diviny, liečivé plody, bylinky, hriby či produkty z darov lesa. Fyzickú zdatnosť si preveríte aktívnym cvičením s palicou z dreva.

Naučíte sa podať prvú pomoc pri úrazoch v lese. Vypočujete si názor psychológa na relaxačné účinky pobytu v prírode, meditáciu, či lesný kúpeľ.

Na záver sa príjemne zabavíte tónmi hudobnej kapely. „...staráme sa o lesy, lebo ony sú pre naše žitie a zdravie osožné.“

Niečo malé na záver...

...milé pani učiteľky, nielen máj a jar je lásky čas. Ako ľudia, majme srdcia otvorené po celý rok. Všetci sme radi milovaní a uznaní, preto šírme posolstvo lásky medzi sebou navzájom a odovzdávajme ho ďalej deťom, nech ním zažiarí celý svet...

PIESEŇ LÁSKY

Horský les sa ešte v snehu zaodieva
v marci **hlucháň hôrny** pieseň lásky spieva.

Miesto jeho spevu **tokanisko** zve sa,
čuj, keď ranný úsvit rozsvieti nebesá,
on našuchorí perie, krídlami zaplesá...

Na **strome tokacom** rád sa porozhliada,
či v okolí sliepky túžby svojej zbadá.

Tokanie hlucháňa spevom lásky je,
ktorým láka k sebe nevesty svoje.

Tichúčko **klepkaním** pesničku začína,
čím krajšie zanôti, tým väčšia rodina.

Klepkanie zrýchľuje,
zvesela **trilkuje**.

V lese z fľaše zátka letí?

Ale kde, to **výlusk** nôti!

Klepkanie stíchlo, nízkym tónom **brúsi**,
na chvíľu ohluchol, chráni si uši.

Medzitým spozornie, obzerá cesty,
či už sa blížia súce nevesty.

Sliepky sa ohlásia typickým gok, gok, gok,
zo stromu zletí k nim, obnoví lásky tok.

Zrazu mu oproti súper stojí,
a tu sa stretajú v lútom boji.

Sliepku získa a zvíťazí,
ten čo súpera porazí.

Kohút sa pyšne vypína,
to bude veľká rodina.

Láska prírody čistá,
kuriatok príchod chystá

Autor: Eva Vakulová

1. Po prečítaní básne povedz vlastnými slovami o čom je jej dej, príp. ju zarecituj s citom.
2. Nájdi v druhej strofe 4 fázy „svadobného tokania“ (spevu) hlucháňa.
3. Vymenuj členov rodiny hlucháňa, príp. v ktorej strofe si ich našiel.

...Horúca novinka, ktorá vznikla v spolupráci s firmou **Tetrao** sa volá: „Hlucháň hôrny/ Tetrov hlucháň – klenot slovenskej prírody“, ako digitálna metodika s pracovnými listami pre žiakov MŠ a ZŠ. Tohto vzácneho tvora tak môžete spoznať jednoducho a hravým spôsobom...

